

'Blaquerna', sense la ena, malgrat Bonllavi

Primer gravat de l'edició de Joan Bonllavi que representa Ramon Llull rebent la visita del pastor angèlic, que va aprovar els seus llibres

BLAQUERNA
Ramon Llull

Pròleg: Joan Santanach i Suñol
Editorial: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2016
Pàgines: 320
Preu: 38 euros

Vet aquí una molt bona iniciativa promoguda per les Edicions de la Universitat de Barcelona, que s'afegeix a la celebració del setè centenari de la mort de l'il·lustre mallorquí. És una edició facsimil del *Romanç d'Evast e Blaquerna*, que Llull va escriure a Montpeller cap al 1283 i que Joan Bonllavi va publicar a València el 1521.

L'incunable (del qual s'han conservat una dotzena d'exemplars, repartits per diferents biblioteques) té valor perquè posa a l'abast del públic modern una obra tal com era llegida al segle XVI. En format en foli, més gran que els llibres actuals, doncs, a dues columnes, amb portadelles i ornamentacions que agradaven als lectors de l'època. Hi destaquen el gravat que mostra la figura de Ramon Llull tal com era imaginat al XVI i el que conté el personatge de Blaquerna que dicta a dos reportadors el *Llibre d'amic e amat*, segurament. Pels marges del text s'hi poden observar els símbols de *manicula*, dibuixades per cridar l'atenció d'un passatge concret.

L'edició del lul·lista Joan Bonllavi té valor bàsicament per dos motius. Un és que va reescriure el text de Llull per adaptar-lo als usos lingüístics dels seus contemporanis, de manera que altera força la sintaxi i el lèxic originals. Aquesta era una pràctica que podem considerar habitual, de manera que no ens n'hem d'esgarriar. L'altre

valor és que consulta diversos testimonis del *Blaquerna* per fixar el seu text i evitar així lliçons corrompudes, de manera que Joan Bonllavi és el primer que aplica mètodes filològics a una obra en català. Per això, és una bona iniciativa treure l'edició de les prestatgeries de les biblioteques institucionals i posar-la a l'abast del públic

del segle XXI.

I encara trobo un altre valor afegit al volum: el pròleg de Joan Santanach i Suñol. Amb només nou pàgines (de mida de foli, això sí), és capaç d'explicar els aspectes més importants de la vida i l'obra de Ramon Llull, de remarcar-ne la rellevància i significació i de resumir l'objectiu de la novel·la, que no és altre que promoure "la reforma completa de l'Església i, amb ella, del conjunt de la Cristiandat" (pàgina 11). Santanach ens parla de l'ús de la literatura que fa Llull, de les traduccions medievals i manuscrits conservats del *Romanç d'Evast e Blaquerna* i de la rellevància de l'edició renaixentista de Joan Bonllavi, que està convençut que va contribuir a "recuperar, difondre i prestigiar el romanç de Ramon Llull" (pàgina 17).

A la portada impresa a València es pot llegir *Blanquerna*. Però Santanach opta per eliminar-ne la ena a la coberta del volum i cada vegada que esmenta el nom

del personatge. Fa bé, perquè sap que Ramon Llull no va escriure *Blanquerna* sinó *Blaquerna* i que la ena la van afegir els manuscrits posteriors, del segle XIV, i d'aquí va anar a parar a l'edició de Joan Bonllavi, nascut a Rocafort de Queralt i que en realitat es deia Joan Malbec. Es va canviar el cognom i la va encertar, tam-

NOVEL·LA RODOLFO DEL HOYO

Decidir pot ser equivocar-se, però no fer-ho és claudicar

Començar encara és una novel·la coral amb tres dones protagonistes. Dues són grans, viuen soles, es fan companyia mútua i ja no esperen gran cosa de la vida més que la dolça monotonia de l'anar fent. La tercera és jove, soltera, i està plena d'energia i de projectes. Totes tres viuen de lloguer al Barri Gòtic de Barcelona. Les dones grans hi han viscut tota la vida, la jove, de fa poc.

Assistim a la seva vida quotidiana, quan, de sobte, succeeixen a l'edifici un seguit d'accions intimidatòries i amenaçadores. Les dones hauran de prendre decisions importants quan les dues més grans creien

que ja ho havien decidit tot a la vida i la més jove no sap com encarar el futur davant d'un problema inesperat. El lector queda atrapat en els seus dubtes, en la seva lluita, en la seva nostàlgia, en els seus desitjos. Pot sentir les olors del mercat de Santa Caterina i la remor de la gent a les parades, l'aroma del cafè amb llet dels matins, de les pastes, el tràfec de gent i el bon veïnatge i la solidaritat als carrers de Ciutat Vella, perquè tot plegat forma part de la

COMENÇAR ENCARA
Margarida Codina
Editorial: La Garúa
Pàgines: 323
Preu: 14 euros

seva identitat personal. És el sentiment de pertinença a un territori on les pedres bateguen amb el cor dels seus habitants. Amb *Començar encara*, l'autora expressa la necessitat de viure amb la certesa que decidir pot ser equivocar-se, però no fer-ho és claudicar.

Margarida Codina (Barcelona, 1966) també és autora de l'assaig *Els temes de la poesia d'en Màrius Sampere* i d'*Itinerari poètic de Màrius Sampere a Santa Coloma de Gramenet*. *